

Waarom een mbo-master voor hiphop een goed idee is

Luana Michiels & Jur Bouterse

Luana Michiels en Jur Bouterse vertellen in deze bijdrage waar hun opleiding HipHop-Dance & Breaking, aan het Creative College Utrecht voor staat. Ze geven hun studenten ruimte om hun eigen stijl en stem te ontdekken. Omdat ze hen nog meer kansen gunnen, bepleiten ze de mogelijkheid om een mbo-master op te zetten.

Hiphop ontstond in de jaren zeventig van de vorige eeuw in de achtergestelde wijken van New York. Gemarginaliseerde gemeenschappen die daar woonden, claimden hun bestaansrecht door met beperkte middelen een eigen draai aan kunst te geven. Dit ging in tegen de gevestigde maatschappij die de hiphop-elementen niet serieus nam. Een voorbeeld daarvan uit de Nederlandse media is een televisiefragment van 1983, toen breakinggroep (dans) Alex & The City Crew te gast waren bij Ivo Niehes *TV Show*. In zijn aankondiging doet Niehe uitspraken als: ‘net zolang totdat je hem definitief gemold hebt’, een ‘zogenaamde rapper’, ‘die stoot ongeveer Engelse klanken uit’, ‘hoeven we niet te ondertitelen, want het betekent weinig’ en ‘het grijpt als een idioot om zich heen’.

Het dansklimaat in Nederland van veertig jaar geleden verschilde dus aanzienlijk van hoe het nu is. Hiphopdans gold niet als kunstvorm en hoefde je ook niet te bestuderen, in het theater te zien of subsidie voor aan te vragen. Wilde je dans studeren, dan kon dat op diverse dansacademies, met opleidingen voor onder meer klassiek, modern en jazz/musical. Toen het CIOS (instituut voor mbo- sportopleidingen) als eerste een mbo-variant Dansbegeleider aanbood, werd dit ook benaderd vanuit de academische stijlen. Met de komst van het artiest-kwalificatiedossier rond 2005 kwam er ruimte in de benadering. Mbo-dansopleidingen popten uit de grond. Tegelijkertijd waaiden ‘clipdans’ en streetdance ook eindelijk de dans- en balletscholen in, na al jaren aangeboden te zijn in verenigingen, sportscholen en stijdansscholen. De hbo-opgeleide jazzdocent moest bouncen, maar kon het niet bijhouden. En de nieuwe lichte docenten werd ook niet klaargestoomd voor deze ‘trend’, want die zou vooral niet van blijvende aard zijn en ook zeker niet theater- of kunstwaardig.

Wat het hbo niet deed, gebeurde in het mbo. Dat durfde wel in het ontstane gat te springen en zo ontstond in 2008 Dé Dansopleiding Utrecht van Creative College Utrecht. Deze afdeling van ROC Midden Nederland gaf een stem aan hiphopdansers in Nederland die geen deel uitmaakten van het toenmalige dansklimaat. De kracht van Dé Dansopleiding (HipHop-Dance & Breaking sinds 2021) ligt in het faciliteren van ruimte voor creativiteit en authenticiteit, waarbij ondernemerschap (Hiphop Hustle) stevig is ingebed in het curriculum. Uiteraard verbonden met *the culture* en onderdeel van de hiphopgemeenschap.

In dit artikel vertellen we waar we als Dé Dansopleiding Utrecht voor staan en welke keuzes we maken. We leggen uit waarom onze studenten, opgeleid in HipHop-Dance & Breaking, met onze methodiek niet altijd aansluiting vinden bij een vervolgopleiding dans in het hbo en waarom een mbo-master daarom een goed idee is. Daarnaast schetsen we een breder perspectief op de opbouw van de hiphopdansscene.

Onze studenten

‘Van universiteit naar master worden in hiphop werd mogelijk op Dé Dansopleiding door ruimte voor zelfontwikkeling, leren van skills, leren ondernemen in dans, netwerken opbouwen, sterke docenten en mentorschap. Het festival Freedom City heb ik bedacht en opgezet in het afstudeerjaar. Het is zeven jaar later nog steeds succesvol en verbonden aan de opleiding voor de nieuwe generaties.’ (*Raymond ‘Baba’ Ramdihal, oprichter en artistiek directeur FreeDom City, afgestudeerd in 2018*)

Onze studenten zijn niet mainstream, maar hebben een eigen stijl en stellen hun individualiteit voorop. Daarbij voelen ze op school de vrijheid om hun eigenheid te ontwikkelen. Ze hebben iets te vertellen, een mening die ertoe doet, zijn beginnende visionairs met een missie en kunnen aan de frontlijn staan om zich op te werpen tot echte leiders binnen de scene. Ze geven richting, zijn vernieuwend, durven ideeën te uiten en daarbij initiatieven op te zetten. Dit zorgt voor heel authentieke, ondernemende dansers die een storm in de hiphop- of battlescene¹ veroorzaken, innovatief zijn in het theater, events organiseren, doceren, commerciële shows verzorgen en de wereld over reizen om workshops te geven. En ze zijn, uiteraard, onderdeel van de hiphopscene, een nichemarkt waarvan de grootsheid nog niet is doorgedrongen bij het grote publiek.

‘Dé Dansopleiding was voor mij een leerzame plek, omringd met *like-minded individuals* waar ik voor het eerst helemaal ondergedompeld werd in het leven als hiphopdanser en kon leren om succesvol te zijn als veelzijdig danser en als zpp’er.’ (*Luciano Hiwat, hiphopartiest, danser en performer, afgestudeerd in 2019, docent en choreograaf bij Dé Dansopleiding, genomineerd voor de ZWAAN 2024*)

In de hiphopdansscene zien we een splitsing tussen (battle)events als Undisputed World BBoy series, Redbull BC One, Support Your Culture, Break a Leg, NBL, The Notorious IBE, Summer Dance, International Dance League, Kulture of Hype & Hope, FreeDom City, On the Concrete, én het grote wedstrijdscircuit vanuit dansbonden als UDO en HipHop International. Deze bonden organiseren ook groepscompetities waarbij ‘synchroon’ dansen een belangrijk element is. Deze laatste vorm zie je ook het meest binnen reguliere dansscholen en -opleidingen die streetdance of urban aanbieden.

1 De hiphop- of battlescene geldt als een platform, een podium en een van de meest effectieve vormen om mensen samen te brengen. Het is de plek waar je de laatste ontwikkelingen ziet, waar je jezelf kunt laten zien en waar je inspiratie op kunt doen. Hier blijf je op de hoogte en zie je wie de spelers zijn. Een sociale ontmoetingsplek waar de actie plaatsvindt.

Synchroon dansen is gericht op reproducerend handelen en het materiaal (choreo's) van de docent nadoen. Om te trainen voor battles wordt juist freestyle het meest gebruikt.

Binnen de opleiding is er ruimte voor beide, maar wij kiezen bewust én nadrukkelijk voor freestyle als uitgangspunt voor het exploreren van creativiteit. We zijn ervan overtuigd dat de kern van de hiphopdansstijlen die we geven, zoals hiphop, break, locking, popping, house en krump, uit freestyle zijn geboren. Freestyle is voor ons essentieel om hiphopdans op een verdiepende manier, die recht doet aan de oorsprong, te beoefenen.

Afbeelding 1. Actiefoto groep met Olivia uitgezoomd, ROC Midden Nederland, Creative College, Dansopleiding

Freestyle

Binnen een reguliere dansles wordt een danser gevraagd het materiaal van de docent exact te reproduceren, waarmee de aandacht van het danstechnische leerproces wordt verlegd naar presenteren. Bij het aanleren van de hiphopdansstijlen ligt de focus daarentegen van oorsprong meer op eigen toevoegingen (creëren). Dit volgt na het eigen maken van de basis (foundation) van verschillende grooves en social dances (afhankelijk per stijl). Het format 'leren, creëren, performen' zit ingebed in ons curriculum.

Bij freestyle staat het 'zijn in het moment' en 'jezelf laten zien' centraal en daardoor word je automatisch in de positie van maker gezet. Het is de meest authentieke vorm van zelfexpressie, doordat hiphop te allen tijde de vraag

stelt: Wie ben jij en wat heb je te zeggen? Het gaat om de dynamiek om met elkaar te communiceren, mee te praten en op elkaar te reageren. Het kan een verhitte discussie zijn of een meegaand gesprek - een uitwisseling. Door deze interactie heeft de performance een speels karakter. Dit verhitte of meegaande gesprek komt sterk tot uiting in battles en in *cyphers*. Battles zijn uiteraard competitief, in een *cypher* (kring) gaat het vaak om een organische uitwisseling, al dan niet met een competitief element.

Het onuitputtelijke, creatieve karakter van freestyle heeft als bijkomstigheid dat je het zelf kan trainen, zonder docent. Hierdoor heeft het een hoog autodidactisch gehalte. Tijdens de opleiding krijgen studenten tools om zelf verder te kunnen trainen en echt master worden in de foundation en het concept freestyle. Dit proces is altijd van binnen naar buiten, waarbij we persoonlijke creaties en dus ook makerschap aanmoedigen en vieren. Een mooi voorbeeld van onuitputtelijke creativiteit is alumnus Shay Latukolan, choreograaf van onder meer Jungle en Ed Sheeran.

Hoe we studenten motiveren

Een belangrijke pijler van onze onderwijsvisie is de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (1985). Deze in het onderwijs veelbesproken visie gaat over de universele en aangeboren psychologische behoefte aan verbondenheid, competentie en autonomie. Bevrediging daarvan leidt tot motivatie. En uiteraard is de welwillendheid van de student om te leren en om succesvol te zijn het belangrijkste om te kunnen slagen. Een goede intrinsieke motivatie is noodzakelijk.

Verbondenheid

Ergens toe behoren, hechting, en sociale verbondenheid zijn essentieel. Dit vertalen we binnen onze opleiding naar onderdeel zijn van de hiphopcultuur, *community-driven* leren. Maar het allerbelangrijkste is voor ons de relatie tussen de docent en student. We staan voor een gelijkwaardige benadering, waarbij je naast de student staat als coach in plaats van te dicteren hoe wij geloven dat dans beleefd, beoefend en toegepast dient te worden. Elke vorm van educatie is een tweerichtingsweg.

Competentie

De student heeft vertrouwen in de eigen capaciteit om een bepaald doel te behalen. We gebruiken hierbij ook de growth-mindsettheorie (Dweck & Yeager, 2018) voor om bij een student de juiste leerhouding te activeren: om met moed en lef jezelf open te stellen om te leren en te geloven dat je kunt groeien. Maar ook goed zijn in wat je doet, daarin investeren om er vertrouwen uit te putten, zodat je zelfbeeld positiever kan worden.

Autonomie

Het is belangrijk dat studenten eigen keuzes mogen maken. We hanteren een flexibele aanpak, met vrijheid binnen kaders en dat uit zich in een goede sfeer en een formatieve benadering. Dat heeft ook als keerzijde dat we zó goed kunnen faciliteren, dat de studenten vaak het gevoel hebben alles zelf te hebben gedaan en ze een tikkeltje arrogant kunnen overkomen. Ze hebben geen zicht op hoeveel we achter de schermen voor hen regelen om hen van die bijrijdersstoel te halen en achter het stuur te plaatsen.

De persoon achter de artiest

'Je hoofd niet boven het maaiveld uitsteken' of 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' zijn gezegdes die niet voor onze studenten gelden. Ze zijn bovengemiddeld goed in hiphopdans, hebben een creatief brein en zijn vaak anders bedraad. In combinatie met hun leerbehoefte en omgeving maakt dit anders kijken naar de invulling van ons onderwijs noodzakelijk.

In het primair en voortgezet onderwijs is vaak minder aandacht voor leerlingen met een andere leerbehoefte of hebben scholen niet de mogelijkheid om hen hierin te ondersteunen. Deze leerlingen komen niet toe aan wie ze zijn of wat ze zouden willen en worden, zoals Robinson (2015) stelt, geprogrammeerd om hun creativiteit tijdelijk minder te gebruiken. Hierdoor hebben ze vaak de overtuiging dat ze niet gezien worden of er niet toe doen.

Afbeelding 2. Groep met Aram, ROC Midden Nederland, Creative College, Dansopleiding

Wanneer ze met onze opleiding starten, moeten we vaak eerst dealen met eerder opgedane (onderwijs)trauma's die het leren kunnen bemoeilijken. Zo komt het opgroeien met één ouder, zonder ouders of de zorg dragen voor (een van je) ouders of andere familieleden vaak voor bij onze studenten. Evenals geldzorgen, schulden, onder bewind staan of (onvrijwillige) verplaatsing of migratie door adoptie, oorlog, onveilige (politieke) situaties en natuurrampen. Daarnaast hebben we studenten van diverse culturen op school. Vooral binnen de etnische culturen met een koloniale achtergrond zien we studenten worstelen om verbinding te vinden tussen afkomst, erfgoed, culturele normen en waarden en de Nederlandse maatschappij (Tauwnaar, 2023). Al deze omstandigheden en ook trauma's kunnen zich uiten in het gedrag van een student. Dat kunnen ook trauma's zijn die generatie op generatie worden doorgegeven. We vinden het belangrijk dat studenten zich bewust worden van dit principe, omdat zij degenen kunnen zijn bij wie dit stopt en die de cirkel kunnen doorbreken (Van Steijn, 2020).

Juist omdat je je als artiest heel kwetsbaar opstelt en continu grenzen opzoekt om je te ontplooiën, kunnen onzekerheden sneller aan het licht komen en kun je ze niet wegstoppen. Ook kunnen er gedragingen ontstaan die niet passen. Samen met onbewuste innerlijke overtuigingen kan het soms heel lastig worden om je leerbaar op te stellen.

We geloven dat we, door empathisch te luisteren (Covey, 1989), de mens achter het gedrag kunnen zien en daardoor studenten meer rust gunnen en vertrouwen geven in hun onderzoek naar de persoon achter de artiest. Hierdoor doen studenten vaker langer dan drie jaar over de opleiding, maar gaan ze wel met een diploma weg in plaats van eerder te zijn uitgevallen. Hiphop van zichzelf is hard: 'tough love', 'respect is earned not given', 'no easy props'. Onze benadering is omgekeerd: vanuit vertrouwen en geloof in elkaar starten we en zorgen we ervoor dat de studenten zich onderdeel van de community voelen en dus ook ergens toebehoren (Ryan & Deci, 1985).

De studenten vinden vertrouwen in leren met gelijkgestemden en er ontstaan snel nieuwe vrienden waarmee ze een nieuwe omgeving betreden, namelijk de hiphopdansscene. Hier worden connecties gelegd op basis van skills en 'respect' oftewel reputatie en aanzien. Studenten vinden hun zogeheten *tribe* op basis van overeenkomsten in benadering of stijl binnen de verschillende dansen die hiphop rijk is. Daarnaast is hiphop een vorm waarbij zelfexpressie centraal staat. Er is ruimte voor wie je bent en wat je te zeggen hebt in een pure vorm, met daardoor rauwe randjes.

Community-driven

Op onze school variëren de leeftijden en leerniveaus. Zo kan er in de driejarige opleiding een leeftijdsverschil van vijftien jaar zijn. Dat betekent

dat er, naast de cognitieve uitdagingen, ook verschillende emotionele en ontwikkelingsbehoeften zijn. Dat verschil merken we in lessen in een klaslokaal, maar het bestaat niet meer in de danszaal. Daar mengen we met regelmaat de leerjaren, om studenten samen te laten leren, elkaar persoonlijk beter te leren kennen, elkaars kwaliteiten te ontdekken en de eerste cirkel in hun netwerk op te bouwen. We moedigen hen aan vanaf de audities tot aan de examens en staan voor elkaar klaar.

Ook door projecten besteden we aandacht aan communityvorming. Verder mengen de studenten zich vanaf het eerste leerjaar in de community buiten school, doordat ons stagemodel hen verplicht deel te nemen aan en opdrachten te vinden in de bestaande hiphopgemeenschap. Zo leren de studenten de scene kennen.

Blijven innoveren

Inmiddels kunnen wij stellen dat we een kracht hebben gevonden om hiphopdans een plaats in het reguliere onderwijs te geven en boeken we mooie resultaten. Maar innoveren blijft voor ons belangrijk, we proberen altijd nieuwe mogelijkheden uit en verstevigen wat noodzakelijk is.

Zo kan een programma het ene jaar heel goed werken en het andere jaar minder. De opzet van de specialisatie Breaking kwam er bijvoorbeeld omdat breakers een eigen trainingsmethode nodig hadden en niet in hun kracht stonden in het bestaande programma. Gezien de toevoeging van dit onderdeel aan de Olympische Spelen in 2024, in combinatie met de groeiende wens om passender te onderwijzen, hebben we in 2021 besloten om een aparte afdeling voor breaking op te zetten.

Ook hebben we moeite om de grote aantallen internationale studenten die bij ons zouden willen studeren, toe te laten. Inmiddels hebben we studenten uit Oekraïne, Griekenland, Libanon en Taiwan. Op basis van hun dansvaardigheden zouden ze allemaal een kunstacademiediploma op hbo-niveau kunnen halen, maar vanwege de taaleis 3F voor Nederlands is het extreem moeilijk voor ze om in drie jaar een mbo-diploma te halen. Het ontbreekt hen niet aan intellectuele vermogens, maar de tijdsdruk om binnen drie jaar Nederlands op 3F-niveau te beheersen, is ongekend lastig. Het hbo kent die taaleis niet, maar heeft geen aanbod in hiphop.

Het is een weg van soms meer vallen dan opstaan bij het zoeken naar een nieuwe methode om studenten te bereiken. Maar we geven niet op en blijven ons inzetten voor het individu. We durven flexibel en creatief te zijn en bieden ook maatwerk, waardoor soms heel onconventionele methoden

ontstaan. En toch durven we te zeggen: het gaat goed, we zijn trots op wat we hebben bereikt en hebben het gevoel dat we nog meer kunnen. En onze studenten ook. Hun leerbegier is niet over na het behalen van het diploma. Veel afgestudeerden willen door in het publieke onderwijssysteem mét ov en studiefinanciering. Private programma's zoals NLQF5 of CLOCK zijn te duur, waardoor ze doorgaans niet geschikt zijn voor deze doelgroep.

Het probleem van een vervolgstudie

We zien dat veel studenten bij de start 15 of 16 jaar zijn en na hun afstuderen nog geen 20 jaar, maar toch geen passende vervolgopleiding kunnen vinden die aansluit bij hun leerbehoefte en diploma. Daarnaast biedt het hbo, als er 'urban' op het programma staat, altijd nog de academische stijlen aan en heeft niet iedere hiphopdanser daar behoefte aan. Velen komen vanuit een onderwijstrauma en hebben, misschien door etnische profilering, een lager niveau vo-opleiding gevolgd, met alle gevolgen van dien. En wat dan als ze weer een omgeving betreden en alles wat ze binnen het mbo hebben geleerd, waar ze goed in zijn geworden en wat hen vertrouwen heeft gegeven, er in een klap weer uitgeslagen wordt? Of als ze de enige in een klas zijn die niet klassiek of modern onderlegt is? Hoe houden ze zichzelf dan staande en blijven ze motivatie en uitdaging vinden? Want een urbanles in het hbo is zeer zeker onder hun niveau.

Een belangrijke reden waarom een typische hiphopdanser vaak moeite heeft met een hbo-dansacademie is de academische benadering. Bijvoorbeeld klassiek ballet waarbij de Vaganova-trainingsmethode is uitgestippeld in een achtjarig-lesplan (Kostrovitskaya, 1987). Per training is voor jou bepaald wat je gaat doen en hoe je het moet uitvoeren. Freestyle binnen hiphopdans is het tegendeel: dat geeft een vrijer gevoel, omdat je altijd de vorm en inhoud zelf kan bepalen en het draait om wat jij te vertellen hebt in je eigen woorden. Het zijn variaties op de foundations die heel open en creatief worden uitgevoerd. Het is het lijf dat vanuit een innerlijke noodzaak wordt aangestuurd om te bewegen, soms doordacht en soms impulsief, op zoek naar interactie en uiting.

Het verschil met de top-downbenadering van dansacademies, ingegeven door de traditionele benadering en onuitgesproken culturele codes van diverse academische dansstijlen, merkte ook Gaby Allard op, in haar toenmalige rol als directeur van ArteZ Dance Department. Ze promoveerde in 2023 op een onderzoek naar cyphering, waarvoor ze onder andere Jur Bouterse raadpleegde. In haar proefschrift erkent ze dat de manier van lesgeven binnen academische stijlen niet meer past bij de hedendaagse student en zoekt ze naar een andere, beter aansluitende methode, die ze

vond in het non-hiërarchische cyphering uit hiphopdans. Ze bedacht hierbij M.O.V.E. (Make, Offer, Validate, Expand), een model voor cyclisch leren om leider- en eigenaarschap bij student en docent te bevorderen. Dit is te herleiden naar Leren, Creëren, Performen in de dialoog van een cypher.

Als studenten dan toch een overstap maken naar het hbo, is de kans groot dat ze uitvallen. Volgens het practoraat Creatief vakmanschap is die uitval voor creatieve mbo-professionals in het hbo zelfs 75% (www.practoraatcreatiefvakmanschap.nl). Daarnaast zien veel studenten een volledige hbo-studie ook niet zitten, vooral omdat ze al actief zijn in de hiphopscene en die connectie willen behouden. Ook voor studenten met een havo- of vwo-achtergrond zijn wij vaak de enige optie binnen het publieke onderwijs om zich verder te ontwikkelen als hiphopdanser. Ze kiezen bewust voor dit type mbo. Op dit moment komt een kwart van onze studenten van de havo of het vwo met diploma of overgangsbewijs.

Een gat op niveau 5

In het huidige dansonderwijssysteem zit een gat op niveau 5. Een mbo-opleiding kun je op niveau 1, 2, 3 en 4 doen. Een hbo- of wo-opleiding is niveau 6 en een eventuele aansluitende master is niveau 7. Niveau 5 geldt als een tweejarige praktische variant van een hbo-opleiding, een zogeheten Associate Degree (AD), aangeboden door het hbo. Deze AD is alleen op te zetten wanneer mbo en hbo soortgelijke opleidingen aanbieden en als de betreffende hbo-afdeling ook met de mbo-opleiding wil samenwerken, het liefst in samenwerking met het werkveld.

Waarom kijken we ervan op wanneer er hoge uitvalcijfers voor mbo's in het hbo zijn (CBS, 2021), als er één niveau wordt overgeslagen? En waarom is het aan het hbo, dat weinig kennis heeft van deze doelgroep, om dit ontbrekende niveau in te richten? Keuzedelen in het mbo als 'Voorbereiding op het hbo' zouden meer aansluiting moeten geven, wat voor een aantal studenten ook goed werkt. Maar waarom hebben we maar één manier gevonden om onderwijs aan te bieden op niveau 5? Het lijkt erop dat het hbo dit niet interessant genoeg vindt, anders waren er allang meer initiatieven en mogelijkheden geweest. Helaas hebben zij wel en wij niet de rechten om onderwijs aan te bieden op niveau 5.

Er zijn onsuccesvolle pogingen geweest door diverse mbo-dansopleidingen en initiatieven uit het werkveld om samen met het hbo een AD voor dans op te zetten. De stijlen, cultuur en wensen komen simpelweg niet overeen. Hbo-dansopleidingen vormen een systeem van ongeschreven regels en codes voor specifieke dansstijlen. Dat bemoeilijkt een cultuurshift om het vertrouwen in iets wat ze niet beheersen bij een externe partij neer te leggen. Daarnaast is hiphopdans een stijl waar jarenlang op neergekeken is en die vaak nog als

'minder' geldt of alleen goed genoeg om te fuseren, zoals urban contemporary. Wij geloven dat hiphop op zich goed genoeg is en niet gemengd hoeft te worden om verdieping te vinden. Maar het laat zich raden wat er gebeurt als een hbo-dansopleiding niet per se een noodzaak heeft om inclusiever te worden en ook de expertise mist om hiphop als AD op te zetten.

Afbeelding 3. Breakers en Clara, Misgana, ROC Midden Nederland, Creative College, Dansopleiding

De oplossing: een mbo-master

Voormalig onderwijsminister Dijkgraaf bepleitte in zijn Kamerbrief van 27 maart 2024 afschaffing van termen als hoog- en laagopgeleid. Dat zou voor gelijke kansen moeten zorgen, zodat ook mbo'ers gezien en gewaardeerd worden voor wat ze kunnen en doen. Daarnaast sprak hij over een waaier in plaats van een getrappt onderwijssysteem. Met deze verschuiving kun je heel veel kanten op. Als we complementair naar alle onderwijsniveaus kijken, zouden we veel meer gebruik kunnen maken van

de eigen (slag)kracht van het mbo. Wij geloven dat juist het mbo capabel is om invulling te geven aan niveau 5, omdat het mbo het beste weet wat deze doelgroep nodig heeft. Vooral voor creatieve en praktische opleidingen zou dit een uitkomst zijn.

Met alle ophef over het onderwijssysteem dat niet meer past bij deze generatie en maatschappij, is het tijd om er opnieuw naar te kijken en het eens flink op de schop te gooien. Om het systeem, in de woorden van Robinson (2015), niet te HERvormen maar OM te vormen. Wij vinden dat het gat tussen niveau 4 en 6, ook in te vullen is met een verdiepend master-programma van een mbo-instelling. Een opleiding die net zo toereikend is als een hbo-kunstvakopleiding en met ruim twintig kunstmasters om je in onder te dompelen. Zodat je als student aan een kunstopleiding op het mbo dezelfde doorgroeimogelijkheden ervaart als een hbo-kunstvakstudent. Je kunt je op een volgend niveau verdiepen in bijvoorbeeld concept-ontwikkeling, makerschap, cultureel ondernemerschap, didactische vaardigheden, sound engineering en nog zoveel meer.

Het voordeel is dat het mbo zelf een master kan initiëren in samenwerking met het werkveld (en daarmee bedoelen we niet het hbo, maar het echte werkveld waar geld verdiend wordt). We kunnen onze eigen groep bedienen in de nichemarkt waarin we actief zijn en zien nog genoeg manieren om ons onderwijs verder uit te diepen. We gunnen onze studenten dezelfde kansen om zich te verrijken en verruimen met de kennis die we als hiphopcultuur bezitten, zodat ook zij verder kunnen studeren en zich kunnen bekwamen als hiphopentrepreneur in dans. En daarom is een mbo-master een goed idee!

It takes a village (shout-outs)

We zien opleiden als een inspanning met het hele team. We staan voor elkaar in en springen bij wanneer nodig. Ook wanneer een student het heel lastig heeft, zullen we niet zomaar opgeven. We mobiliseren iedereen in de omgeving om te helpen. Van leerplicht, gemeente en zorgteam tot rolmodellen uit de scene. Wij gaan verder dan de onderwijsovereenkomst en dat levert enorme persoonlijke resultaten op voor de studenten. In hiphop geef je shout-outs naar mensen die je extra in het zonnetje wilt zetten en wilt bedanken. De opleiding is alleen succesvol vanwege de grote verantwoordelijkheid die de community neemt om het Each One Teach One-principe uit de hiphop te hanteren en studenten naast dans ook levenslessen geven. In het bijzonder ons geweldige kernteam, waarbij ieder lid een ongelofelijke achtergrond en betrokkenheid in de scene heeft en die meebrengt naar school. Dus insta, google er vooral op los en laat je verrassen door de veelzijdigheid van Daniel Louis, Senna Amarnis, Andy Huber, Hassani LeCouvreur, Raymond den Uijl en Jurriaan 'Jurskee' Bouterse.

Luana Michiels is artistiek leider van Dé Dansopleiding Creative College Hip-Hop Dance & Breaking van ROC Midden Nederland.
l.michiels@rocmn.nl

Jur Bouterse is coördinator van Dé Dansopleiding Creative College Breaking van ROC Midden Nederland.
j.bouterse@rocmn.nl

Literatuur

CBS. (2021, 1 oktober). *Uitval na het eerste studiejaar mbo, hbo en wo*. www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/39/uitval-na-het-eerste-studiejaar-mbo-hbo-en-wo

Covey, S. (1989). *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap*. Business Contact.

Dweck, C. S., & Yeager, D. S. (2018). Mindsets change the imagined and actual future. In G. Oettingen, A. T. Sevincer, & P. Gollwitzer (Eds.), *The psychology of thinking about the future* (pp. 362-376). Guilford Press.

Kostrovitskaya, V. S. (1987). *100 lessons in classical ballet*. Limelight Editions.

Robinson, K. (2015). *Creatieve scholen: Een revolutionaire methode over hoe we onze kinderen moeten lesgeven*. Spectrum.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (1985). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Publications.

Tauwenaar, I. (2023). *Tribalism semantics: 8 praktische stappen voor inclusie*. Indi T.

Van Steijn, E. (2020). *De fontein, maak wijze keuzes*. Het Noorderlicht.